

WYMAGANIA EDUKACYJNE ORAZ KRYTERIA OCENIANIA DLA PSM W OPOLU

SPECJALNOŚĆ INSTRUMENTALISTYKA

SPECJALIZACJA – gra na tubie

DRUGI ETAP EDUKACYJNY

Autor: mgr Janusz Wyrwał

Opracowane w oparciu o Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego

Dz.U. z 2023 r., poz. 1754

WYMAGANIA EDUKACYJNE

CELE KSZTAŁCENIA

1. Przyswojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – puzon
2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie
3. Prezentacja publiczna
4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym

TREŚCI NAUCZANIA I KRYTERIA WERYFIKACJI

1. **Przyswojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – tuby**
 - 1) Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy;
Uczeń:
 - Określa warunki bezpieczeństwa i higieny pracy;
 - Omawia czynniki wpływające na bezpieczeństwo;
 - 2) Historia instrumentu i wiedza w zakresie literatury przedmiotu;
Uczeń:
 - Omawia w zarysie historię tuby i jej odmiany;
 - Wymienia reprezentatywne utwory tubowe oraz ich kompozytorów z różnych epok;
 - Podaje przykłady wykorzystania tuby w literaturze kameralnej i orkiestrowej;
 - Wymienia wybitnych tubistów o znaczącym dorobku artystycznym;
 - Rozróżnia cechy charakterystyczne epoki, stylu i budowy formalnej utworów,
 - 3) Budowa i pielęgnacja instrumentu;
Uczeń:
 - Omawia budowę tuby (w tym mechanizm) oraz określa zasady jej pielęgnacji;
 - Orientuje się w rodzajach ustników i zależnościach z tym związanych;
 - 4) Technika wykonawcza;
Uczeń:
 - Omawia warsztat wykonawczy, w tym budowę aparatu oddechowego oraz jego rolę w grze na tubie;
 - Opisuje możliwości techniczne instrumentu;
 - Wskazuje podstawowe czynniki mające wpływ na intonację;
 - Charakteryzuje podstawowe techniki wykonawcze w muzyce współczesnej.

2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie

1) Aparat gry;

Uczeń:

- Prezentuje poprawny aparat gry, w tym technikę oddechową i technikę zadęcia;
- Kontroluje prawidłową postawę oraz ułożenie rąk podczas gry;

2) Technika gry;

Uczeń:

- Stosuje różne sposoby efektywnego przygotowania do gry;
- Posługuje się różnorodnymi technikami artykulacyjnymi, dynamiką, agogiką oraz potrafi modulować barwę dźwięku z zachowaniem prawidłowej intonacji;
- Dysponuje biegłością techniczną pozwalającą na wykonywanie utworów o charakterze wirtuozowskim;
- Stosuje współczesne techniki wykonawcze;
- Stosuje technikę buzzingu (bzyczenia) oraz gry na ustniku;
- Posługuje się wyrównanym brzmieniem oraz poprawną intonacją w całej skali instrumentu;

3) Interpretacja;

Uczeń:

- Interpretuje utwory zgodnie ze stylem danej epoki i ich budową formalną pod kierunkiem nauczyciela;
- Dobiera środki wyrazu zgodnie z charakterem prezentowanego utworu;
- Wykazuje się w grze kreatywnością, muzykalnością i wrażliwością artystyczną;

4) specjalistyczna terminologia, notacja muzyczna;

Uczeń:

- Posługuje się specjalistyczną terminologią;
- Realizuje zasady notacji muzycznej
- Czyta nuty a'vista;

5) Samodzielna praca;

Uczeń:

- Przestrzega bezpieczeństwa i higieny pracy;
- Realizuje proces ćwiczenia poszczególnych elementów warsztatu według wskazówek nauczyciela;
- Kontroluje własną grę podczas ćwiczenia;
- Potrafi ocenić jakość wykonywanych zadań;
- Stosuje w działaniach praktycznych wiedzę z zakresu przedmiotów teoretycznych;
- Stosuje różne metody zapamiętywania tekstu nutowego;
- Korzysta z narzędzi pomocnych w ćwiczeniu;
- Planuje i organizuje systematyczną pracę;

6) Współpraca;

Uczeń:

- Realizuje zadania artystyczne w grze z innymi uczniami lub nauczycielem;
- Dostosowuje sposoby gry do składu i aparatu wykonawczego, charakteru utworu oraz roli wykonywanej partii;
- Współpracuje z akompaniatorem;

3. Prezentacja publiczna

1) Praktyka estradowa;

Uczeń:

- Koncentruje się podczas występu;
- Opanowuje treść;
- Ocenia warunki akustyczne Sali i dostosowuje do nich sposób wykonania;
- Stosuje zasady poprawnego zachowania podczas publicznej prezentacji;
- Wykonuje z pamięci część utworów ze swojego repertuaru;

2) Prezentacja w mediach cyfrowych;

Uczeń:

- Korzysta z technologii informacyjnej i komunikacyjnej w realizacji zadań artystycznych;
- Obsługuje sprzęt elektroniczny umożliwiający rejestrację swojej gry;
- Potrafi publikować swoje prezentacje artystyczne z zachowaniem ochrony własności intelektualnej.

4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym

1) Rozwój artystyczny i zawodowy;

Uczeń:

- Analizuje własne kompetencje;
- Identyfikuje obszary wiedzy i umiejętności wymagające doskonalenia;
- Wyznacza sobie cele rozwojowe, sposoby i terminy ich realizacji;
- Aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności;
- Wykorzystuje różne źródła informacji w celu doskonalenia umiejętności;
- Dokumentuje i archiwizuje własne dokonania twórcze;
- Aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym;

2) Etyka zawodowa;

Uczeń:

- Przestrzega zasad etycznych oraz utrzymuje właściwe relacje w środowisku;
- Przewiduje skutki podejmowanych działań i ponosi odpowiedzialność za podejmowane decyzje;

Klasa I

Okres I

- Znajomość historii instrumentu i umiejętność nazywania poszczególnych części tuby – uczniowie rozpoczynający naukę
- Podstawy konserwacji i umiejętności czyszczenia instrumentu
 - Zasada higieny w pracy (czystość jamy ustnej, rąk, właściwe miejsce ćwiczenia, właściwe oświetlenie miejsca ćwiczenia, pulpit, akustyka pomieszczenia)
- Doskonalenie postawy grającego. Układ rąk i palców, sposób trzymania instrumentu
- Stała praca nad rozluźnianiem ciała i adaptacja do instrumentu
- Poznanie skali B – b1
- Gamy do czterech znaków z przewidzianymi programem ćwiczeniami
- do 10 etiud – (łącznie z ćwiczeniami ze „Szkoty”).
- do czterech utworów – jeden na pamięć
- duety z podręcznika.
- Udział w audycji sekcyjnej lub klasowej co najmniej raz w semestrze.

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

Przygotowane dwie gamy z ćwiczeniami. Dwie etiudy o różnych problemach technicznych. Gra a vista.

Część repertuarowa:

Utwór z akompaniamentem- utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Okres II

- Doskonalenie postawy grającego. Układ rąk i palców, sposób trzymania instrumentu
- Stała praca nad rozluźnianiem ciała i adaptacja do instrumentu
- Utrwalanie skali B – b1
- Gamy do czterech znaków z przewidzianymi programem ćwiczeniami – utrwalanie, poszerzanie skali
- do 10 etiud – (łącznie z ćwiczeniami ze „Szkoty”).
- do czterech utworów (w tym minimum jeden cykliczny) – jeden na pamięć
- duety z podręcznika.
- Udział w audycji sekcyjnej lub klasowej co najmniej raz w semestrze.

Program egzaminu promocyjnego:

Część techniczna:

Przygotowane dwie gamy z ćwiczeniami. Dwie etiudy o różnych problemach technicznych. Gra a vista.

Część repertuarowa:

Utwór z akompaniamentem- utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa II

Okres I

- Rozszerzanie skali do c1
- Stopniowanie dynamiki
- Doskonalenie jakości dźwięku
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- Początki nauki czytania a vista
- Nauka realizacji ozdobników
- Rozwijanie gry zespołowej
- Rozwijanie umiejętności gry z akompaniamentem
- Dalsza praca nad postawą i oddechem. Dźwięki długowytrzymywane
- Stopniowanie dynamiki. Zwiększenie wymagań w zakresie intonacji, brzmienia dźwięku oraz rytmu
- Gamy z ćwiczeniami do czterech znaków w wolnych tempach.
- do 10 etiud (łącznie z ćwiczeniami ze „Szkoly”).
- Jeden utwór cykliczny (minimum jedna część na pamięć).
- do czterech drobnych utworów.
- Jeden występ publiczny w semestrze (konkurs techniczny, audycja, popis klasowy, itp.).

Przesłuchanie techniczne:

Dwie gamy (dur, moll) różną artykulacją, trójdźwięki w przewrotach. Tercje i kwarty.

Ćwiczenia gamowe według schematu przewidzianego dla klasy II.

Dwie etiudy o różnych problemach. Gra a vista.

Program przesłuchania śródrocznego:

Utwór z fortepianem- utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Okres II

- Utrwalanie skali co c1
- Stopniowanie dynamiki
- Doskonalenie jakości dźwięku
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- czytanie nut a vista
- Nauka realizacji ozdobników – kontynuacja, utrwalanie
- Rozwijanie gry zespołowej
- Rozwijanie umiejętności gry z akompaniamentem
- Dalsza praca nad postawą i oddechem. Dźwięki długowytrzymywane
- Stopniowanie dynamiki. Zwiększenie wymagań w zakresie intonacji, brzmienia dźwięku oraz rytmu
- Gamy z ćwiczeniami do czterech znaków w wolnych tempach.
- do 10 etiud (łącznie z ćwiczeniami ze „Szkoly”).
- Jeden utwór cykliczny (minimum jedna część na pamięć).
- do czterech drobnych utworów.
- Jeden występ publiczny w semestrze (konkurs techniczny, audycja, popis klasowy, itp.).

Przesłuchanie techniczne:

Dwie gamy (dur, moll) różną artykulacją, trójdźwięki w przewrotach. Tercje i kwarty.
Ćwiczenia gamowe według schematu przewidzianego dla klasy II.
Dwie etiudy o różnych problemach.
Gra a vista.

Program egzaminu promocyjnego:

Utwór z fortepianem- utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa III**Okres I**

- Doskonalenie aparatu gry (postawa, oddech)
- Kształtowanie dźwięku
- Doskonalenie techniki
- Stopniowanie dynamiki
- Rozwijanie umiejętności gry z akompaniamentem
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- początki nauki samodzielnej interpretacji utworów
- Początki nauki świadomego operowania barwą dźwięku
- Gamy według schematu przewidzianego dla klasy III. Tercje, kwinty.
- do 10 ćwiczeń (w tym etiudy)
- do trzech utworów solowych (w tym jeden na pamięć).
- Jeden utwór cykliczny (jedna część na pamięć).
- Jeden występ publiczny w semestrze.

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

Dwie gamy (dur – moll) z ćwiczeniami.
Dwie etiudy o różnych problemach.
Gra a vista.

Część repertuarowa:

Utwór z fortepianem- utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Okres II

- Doskonalenie aparatu gry (postawa, oddech)
- Kształtowanie dźwięku
- Doskonalenie techniki
- Stopniowanie dynamiki
- Rozwijanie umiejętności gry z akompaniamentem
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- początki nauki samodzielnej interpretacji utworów

- Początki nauki świadomego operowania barwą dźwięku
- Gamy według schematu przewidzianego dla klasy III.
- do 10 ćwiczeń (w tym etiudy)
- do trzech utworów solowych (w tym jeden na pamięć).
- Jeden utwór cykliczny (jedna część na pamięć).
- Jeden występ publiczny w semestrze.

Przesłuchanie techniczne:

Dwie gamy (dur – moll) z ćwiczeniami.
Dwie etiudy o różnych problemach.
Gra a vista.

Program egzaminu promocyjnego:

Utwór z fortepianem- utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa IV

Okres I

- Doskonalenie aparatu gry (postawa, oddech)
- Doskonalenie jakości dźwięku
- Wyrabianie techniki
- Stopniowanie dynamiki
- Rozwijanie umiejętności gry zespołowej
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- Rozwijanie nauki samodzielnej interpretacji utworów w oparciu o podstawowe pojęcia z form muzycznych
- Nauka świadomego operowania barwą dźwięku
- Gamy do pięciu znaków z ćwiczeniami (tercje, seksty).
- do 10 etiud lub ćwiczeń.
- dwa utwory w tym jeden cykliczny
- Jeden występ publiczny w semestrze.

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

Dwie gamy, przygotowane (dur – moll) z ćwiczeniami.
Dwie etiudy o różnych problemach.
Gra a vista.

Część repertuarowa:

Utwór cykliczny (cały, lub minimum dwie części), utwór dowolny - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Okres II

- Doskonalenie aparatu gry (postawa, oddech)
- Doskonalenie jakości dźwięku
- Wyrabianie techniki
- Stopniowanie dynamiki
- Rozwijanie umiejętności gry zespołowej
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- Rozwijanie nauki samodzielnej interpretacji utworów w oparciu o podstawowe pojęcia z form muzycznych
- Nauka świadomego operowania barwą dźwięku
- Gamy do pięciu znaków z ćwiczeniami (tercje, seksty).
- do 10 etiud lub ćwiczeń.
- dwa utwory w tym jeden cykliczny
- Jeden występ publiczny w semestrze.

Przesłuchanie techniczne:

Dwie gamy, przygotowane (dur – moll) z ćwiczeniami.
Dwie etiudy o różnych problemach.
Gra a vista.

Program egzaminu promocyjnego:

Utwór cykliczny (cały, lub minimum dwie części), utwór dowolny - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa V

Okres I

- Dalsze doskonalenie aparatu gry (postawa, oddech)
- Doskonalenie jakości dźwięku
- Nauka świadomego operowania barwą dźwięku
- Stopniowanie dynamiki
- Wyrabianie techniki
- Rozwijanie umiejętności gry zespołowej
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- Rozwijanie nauki samodzielnej interpretacji utworów w oparciu o podstawowe pojęcia z form muzycznych
- Gamy do siedmiu znaków z ćwiczeniami (tercje, septymy).
- do 10 etiud lub ćwiczeń.
- dwa utwory w tym jeden cykliczny.
- Jeden występ publiczny w semestrze.

Program przesłuchania śródrocznego:

Część techniczna:

Dwie gamy – losowanie (dur – moll) z ćwiczeniami.
Dwie etiudy o różnych problemach.

Gra a vista.

Część repertuarowa:

Utwór cykliczny (cały, lub minimum dwie części), utwór dowolny - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Okres II

- Dalsze doskonalenie aparatu gry (postawa, oddech)
- Doskonalenie jakości dźwięku
- Praca nad artykulacją
- Nauka świadomego operowania barwą dźwięku
- Stopniowanie dynamiki
- Wyrabianie techniki
- Rozwijanie umiejętności gry zespołowej
- Rozwijanie umiejętności gry pamięciowej
- Rozwijanie nauki samodzielnej interpretacji utworów w oparciu o podstawowe pojęcia z form muzycznych
- Gamy do siedmiu znaków z ćwiczeniami (tercje, septymy).
- do 10 etiud lub ćwiczeń.
- dwa utwory w tym jeden cykliczny.
- Jeden występ publiczny w semestrze.

Przesłuchanie techniczne:

Dwie gamy – losowanie (dur – moll) z ćwiczeniami.

Dwie etiudy o różnych problemach. Jedna przygotowana, druga wyznaczona przez komisję.

Gra a vista.

Program egzaminu promocyjnego:

Utwór cykliczny (cały, lub minimum dwie części), utwór dowolny - utwór lub fragment utworu do realizacji z pamięci dostosowany do indywidualnych możliwości pamięciowych ucznia.

Klasa VI

Okres I

- Przygotowanie do egzaminu dyplomowego (dwie zróżnicowane etiudy, trzy pozycje ze studiów orkiestrowych , gra a vista , dwie części koncertu, dwie części sonaty, utwór dowolny)
- Zagadnienie stylistycznego wykonywania utworów
- Rozwijanie nauki samodzielnej interpretacji utworów w oparciu o formalną analizę utworu
- Nauka świadomego operowania barwą dźwięku
- Gamy wszystkie z ćwiczeniami.
- Przygotowanie programu dyplomowego.
- Minimum jeden występ publiczny (nie licząc egzaminu dyplomowego).

Udział w obowiązkowym przesłuchaniu technicznym dla uczniów klas dyplomowych w I okresie:

Program:

- poprawne wykonanie dwóch etiud o zróżnicowanej problematyce technicznej
- prezentacja przygotowanych fragmentów studiów orkiestrowych

Okres II

- Przygotowanie do egzaminu dyplomowego
- Zagadnienie stylistycznego wykonywania utworów
- Gra a Vista
- Studia orkiestrowe
- Rozwijanie nauki samodzielnej interpretacji utworów w oparciu o formalną analizę utworu
- Nauka świadomego operowania barwą dźwięku
- Przygotowanie programu dyplomowego.
- Minimum jeden występ publiczny (nie licząc egzaminu dyplomowego).

Program egzaminu dyplomowego:

- koncert lub concertino,
- sonata lub sonatina,
- utwór dowolny

Utwór lub wybrana część utworu cyklicznego do realizacji z pamięci .